

Nicolas de Crécy, Raphaël Meltz
Flašinet

Přeložil Richard Podaný
Meander 2015, 80 s.

Podle úvodního slova je Flašinet storyboard ke stejnojmennému animovanému filmu, na kterém Nicolas de Crécy, jeden z autorů scénáře a autor ilustrací, pracuje už několik let. Podle doslovu jde zase o „film, který nebyl“. V čem tedy tkví jádro pudla? Je Flašinet reliktem nějakého filmového krachu, nebo tímto mlčením autoři sledují něco víc a konstruují svérázný autorský mýtus? To z knihy není patrné. Ať tak či tak, kombinace suchopárného, věcného jazyka (je to ostatně literární scénář) a působivé barevné kresby à la Trio z Belleville má sice punc čehosi nevidaného, na druhé straně však působí dojmem nevyužitých příležitostí. Žánr knize trochu škodí: kdyby se z Flašinetu skutečně podařilo vytvořit film (anebo komiks), mohl by to být hotový trhák. Sám příběh je novou variací amerického snu, kterého se snaží dosáhnout otec a syn Glarousovi. V obchodě, kde má začít pout za dobytím trhu s ovocem a zeleninou, naleznou flašinet, který se však ničím nepodobá hudebnímu nástroji – je opatřen brýlemi, jež produkují zvláštní vidiny. „Brýle na sny“ několikrát vystřídají majitele a začínají je proměňovat. O groteskní situaci není nouze, zvlášť když se do děje připlete záporák Lotras a jeho pohůnek Mořic. Knize citelně chybí dialogy, které by posílily její napůl bláznivou, napůl snivou atmosféru; přesto je to – zejména v druhé půli – nápaditě napsaný příběh. Navíc dobře přeložený a pěkně vydaný.

Michael Alexa

Philip K. Dick
Muž z vysokého zámku

Přeložil Robert Tschorn
Argo 2016, 240 s.

Podmanivá klasika z roku 1962 zobrazuje svět, v němž mocnosti Osy vyhrály druhou světovou válku. V této alternativní historii se Německo a Japonsko podělily nejen o Spojené státy, na jejichž západním – Japonskem spravovaném – pobřeží se příběh odehrává, ale i o zbytek planety. Světová inteligence vyletěla komíny koncentráků, z Afriky se stal obří hřbitov, Středozemní moře je vysušené a jeho dno zúrodněné, televize neexistuje a lidstvo kolonizuje Měsíc a Mars. Zemřelého říšského kancléře Martina Bormanna střídá na začátku šedesátých let Joseph Goebbels a v Říši se rozhořel mocenský boj, který může skončit třetí světovou válkou. Autor uvěřitelně vystihuje uvažování lidí, kteří se přizpůsobili životu uprostřed fašistické diktatury. Nejedná se ale jen o všudypřítomnou podezřívavost a rozpor mezi tím, jak hrdinové musejí jednat a co si ve skutečnosti myslí, ale také o pnutí pramenící z nevyzpytatelného střetávání východního myšlení s „podřadným“ myšlením západním. Děj Muže z vysokého zámku se odvíjí od dvou knih – od Knihy proměn, pět tisíc let staré kolektivní myslí, s jejímž orákulem se postavy radí a z níž věští budoucnost, a románu Kobylka zalehla ztěžka, který líčí alternativní svět, v němž Německo s Japonskem válku prohrály. Dickovu knihu lze číst jako zábavnou antiutopii, napínavý politický thriller nebo politologickou studii totalitarismu, jež varuje před vymýváním mozků a ukazuje, jak snadno jsou lidé schopni přivyknout i těm největším extrémům.

Karel Kouba

Václav Černý
Literární pondělí. Texty z Lidových novin 1936–1938

FF UK 2016, 334 s.

Kritické dílo Václava Černého je postupně publikováno od počátku devadesátých let, kdy vyšly svazky věnované zejména jeho působení v Kritickém měsíčníku (konec třicátých let a čtyřicátá léta) a textům vydávaným v době normalizace samizdatem. Soubor Literární pondělí nyní zpřístupňuje články otiskované v letech 1936–1938 a bere nás tedy na exkurzi do prozatím nejvzdálenějšího období, kdy Černý v Lidových novinách řídil rubriky Literární pondělí a Kulturní kronika. Kniha samozřejmě přinese užitek literárním historikům a studentům, vedle toho ale funguje jako svěbytný dokument či průvodce literárním děním druhé poloviny třicátých let. Černý se ve svých textech zabývá poezií a prózou dosud zvučných jmen, mimoto se však setkává i s některými, která z oběhu postupem času vymizela, a na několika místech připomíná i jména zapomenutá již v tehdejší době. Neméně zajímavý je přitom pro dnešního čtenáře pozměněný časový horizont – věčný student Robert David je stále ještě Robertem Davidem, nikoli Vítězslavem Nezvalem. Dnes kanonizovaná jména dosud nejsou nezlovně zašifována svou velikostí a jejich tvorbu lze zpochybnit. Svou aktuálnost si, zdá se, uchovaly komentáře k dobovému dění, například ke Goebbelsovu zákazu kritiky v Německu. To nás ovšem přivádí i k úvahám o současných novinách a jejich psaní o literatuře. Před osmdesáti lety recenzoval Černý dnes nepříliš známou Seifertovu sbírku satiry. Hloubku vhledu a porozumění, jakou projevil nejen v tomto textu, abychom dnes ve většině médií pohledali.

Daniela Poláková

Bohuslav Litera
Cesta na výsluní

Dokořán 2015, 318 s.

Zahraniční politika Sovětského svazu v letech 1917–1945 znamenala bezpochyby cestu na výsluní, ale až z retrospektivního pohledu. Původní rámce zahraničněpolitické orientace totiž narysovaly Leninovy myšlenky o imperialismu jako posledním stadiu kapitalismu. Počítalo se tak s pokračováním vnitropolitického třídního boje mezinárodními prostředky. Nejjasněji rozpor vyvstával ve dvojí politice Sovětského svazu a Kominterny. Snažám navazovat standardní diplomatické vztahy podrážela nohy souběžná podpora antisystémových komunistických stran. Přesto podle autora knihy Cesta na výsluní Bohuslava Litery byli bolševici v zahraniční politice „realisté, i když si vytýčili utopický cíl“. Lavírování a hledání alespoň dočasně stabilní konstelace, která by umožnila připravit zemi na konflikt, který sovětský představitel v podstatě nikdy nepřestali považovat za nevyhnutelný, byly základním kamenem bolševické zahraniční politiky. Přesto velmi záleželo na tom, kdo byl v dané chvíli hlavou sovětské diplomacie – zda Trockij, Čičerin, Litvinov nebo Molotov. Výsluní, na němž se Sovětský svaz ocitl po vyhrané válce, kdy se stal jednou ze dvou světových velmocí, bylo dáno opuštěním idealistického vývozu revoluce a realistickým přistoupením na tradiční záklusní diplomacii. Tuto základní myšlenku dokazuje Literův přehled sovětského mezinárodního angažmá po první světové válce vcelku přesvědčivě.

Matěj Motelec